माटो परिक्षण किन र कसरी ?

परिचयः

विरुवाको लागि आवश्यक खाद्यतत्वहरू माटोमा आवश्यक मात्रामा भएमा बाली बिरुवाको बृद्धि राम्रो भई उत्पादन बढी हुन्छ भने नपुग भएमा उत्पादन कम हुन्छ । त्यसैले, कुनै पनि बाली लगाउन भन्दा पहिले त्यस ठाँउको माटोमा कुन कुन खाद्यतत्वहरु कति कति मात्रामा छन् र माटोको भौतिक बनोट कस्तो छ भन्ने कुराको ज्ञान हुनु नितान्त आवश्यक छ । बाली लगाउन भन्दा पहिले माटोमा कुन कुन खाद्यतत्वहरूको मात्रा कति छन् ? कुन बालीको लागि कुन मल कति प्रयोग गर्नुपर्दछ ? माटोमा के समस्याहरू छन् ? भन्ने इत्यादि कुराहरूको जानकारी लिने एक मात्र उपाय माटो परीक्षण गराउनु हो ।

माटो परिक्षणका फाईदाहरु

* माटोमा वाली विरुवाको लागी आवश्यक पर्ने खाद्यतत्वहरु (पोषक तत्वहरु)को अवस्था थाहा पाउन सकिन्छ ।
* माटो परिक्षण नतिजाको आधारमा कुन वाली र वस्तुहरुको लागी कुन मल र कति मात्रामा प्रयोग गर्नु पर्दछ भन्ने कुराको जानकारी हुन्छ ।
* माटो परिक्षण नतिजाको आधारमा आवश्यक पर्ने मल चाहिने मात्रामा मात्रै प्रयोग गरिने भएकोले अनावस्यक मलखादको प्रयोगमा कमि हुन्छ जसबाट उत्पादन लगानीमा कमि आउनाका साथै कृषि कर्मबाट वातावरणमा हुने प्रदुषणबाट बचाउँछ ।
* माटोमा रहेका विभिन्न समस्याहरुको पहिचान भई समस्याहरु समाधान गर्न अनुकुल हुन्छ साथै यसले वालीहरुको उत्पादन बृद्धिमा टेवा पुर्‍याउँछ ।

माटो परिक्षणका लागी नमुना लिने तरिका

१. आफ्नो खेत/बारीको अवलोकन गरि जग्गाको विभिन्न ठाउँ बाट माटोको नमुना संकलन गर्नुपर्दछ । यसरि नमुना लिंदा मलिलो/कम मलिलो, सिंचित/असिंचित, पानी जम्ने/नजम्ने जस्ता स्थानबाट माटो संकलन गर्नुपर्दछ । यसका लागि खेत/बारिलाई चित्र १ मा देखाइए जस्तो आकारमा विभाजन गरि नमुना लिन सकिन्छ ।

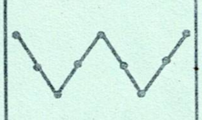

चित्र नं. १

२. कोदालो वा फरुवाको सहयोगले नमुना लिने स्थानको माथिल्लो सतहको १ देखि २ ईन्च माटो र माटोको सतहमा रहेका झारपात, जरा, पातपतिंगर, ढुंगा आदि लाई सावधानिपुर्वक हटाउनु पर्छ । (चित्र २)

चित्र नं. २

३. त्यसपछि चित्र ३ मा देखाईए अनुसार V आकारको ८-१० इन्च गहिरो खाल्डो खनी एकातिर बाट करिब एक डेढ ईन्चको माटोको चपरा निकाल्नुपर्दछ । फलफुल बाली खेती गर्ने ठाउँको लागि ठाउँ हेरी ०.५ देखि १ मिटर गहिराई सम्मको माटो लिनुपर्दछ ।

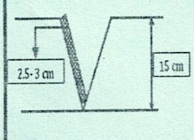

चित्र नं. ३

४. लिएका सबै नमुनाहरु लाई एकै भाँडोमा मिसाई, डल्ला फुटाउने र माटोमा बढि चिस्यान भएमा घाम नपर्ने ठाउँमा केहि बेर सुकाउने । यस बेलामा पनि माटोमा रहेका स-साना ढुंगा, काठका टुक्रा, जराहरु लगायतका अन्य बाह्य वस्तुहरु छानेर हटाउनु पर्दछ । (चित्र ४)

चित्र नं. ४

५. यसरि तैयार भएको माटोको नमुना मध्ये परिक्षण गर्नका लागि लगभग आधा के.जी. माटो आवश्यक पर्दछ । यस परिणामको माटो निम्न अनुसार तैयार गर्न सकिन्छ ।

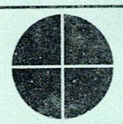	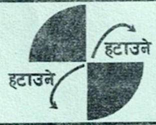		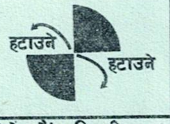	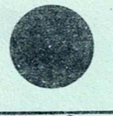
मसिनो पारेको माटोलाई गोलाकार दिई चित्रमा भैँ चार भागमा विभाजन गर्ने	चार भाग मध्ये दुई भागको माटो हटाउने र बाँकी रहेको माटोलाई मिसाएर फेरी गोलो आकार दिने	गोलो आकार दिएको माटोलाई फेरी चार भागमा विभाजन गर्ने	पहिले भैँ गरि यी चार भाग मध्ये दुई भाग हटाउने	यसरी यो प्रक्रिया निरन्तर गर्दै आधा के.जी. माटोको नमुना तयार गर्ने

६. यसरि तैयार भएको माटोको नमुना लाई कालो प्लाष्टिकको थैलीमा राखि त्यस भित्र निम्न विवरण सहितको कागज समेत राखि परिक्षणका लागि ल्याउनु पर्दछ ।

माटोको नमुना सँग राख्नुपर्ने विवरण

१. कृषकको नाम:	२. ठेगाना :
३. जग्गाको किसिम : खेत/बारी/पाखो/पानी जम्ने आदि	४. नमुना लिएको मिति :
५. नमुना लिइएको जग्गामा यस अधि लगाइएको बाली :	६. सिंचाई सुविधा : भएको/नभएको
७. माटो परिक्षण पछि लगाउन चाहेको बाली :	
८. मलखाद प्रयोगको अवस्था :	

कञ्चन गाउँपालिका
(कृषि विकास शाखा)
कञ्चन-२, रुपन्देही

नि. प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत